

SLOVENEK.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejemanj velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.

V administraciji prejemanj velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljanj velja 1 gld. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.

Narečnine prejema upravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2, II., 28.

Naznanila (inzerati) se sprejemajo in velja trisporna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr. če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša. Rokopisni se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvenredno nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 110.

V Ljubljani, v sredo 14. maja 1890.

Letnik XVIII.

Državni zbor.

Z Dunaja, 13. maja.

Dr. Foregger in predsednik Heinricher.

Ko je včeraj grof Pininski končal svoj govor, oglasil se je celjski poslanec dr. Foregger k stvarnem popravku, pa se je tako malo držal v opravičnem redu v tem oziru določenega okvira, da ga je podpredsednik baron Chlumecky štirikrat opominjal, naj ostane pri stvarnem popravku; besede mu pa vendar ni vzel, kar bi se bilo komu drugemu po dosedanjih skušnjah skoraj gotovo zgodilo, zlasti ko bi bil kdo izmed antisemitov ali z desnice kaj takega pregrešil. Foregger je Vošnjaku nasproti trdil, da ni res, da bi se s slovenskimi strankami uradovalo nemški, ali v eni sapi sam priznava, da se slovenskim strankam, ki znajo nemški, slovenske vloge rešujejo nemški. Namesto popravil je torej potrdil trditve Vošnjakovo. Dalje je prijemal Vošnjaka zaradi njegovih besed gledé kresijskega predsednika Heinricherja, češ, da je Vošnjak ravnal kakor Partec, ki hoče sprožiti pušico. (Chlumecky: Dal sem Vam besedo k dejanskemu popravku, zato ne gre polemizovati s predgovornikom.) Foregger nadaljuje, da je hotel Vošnjak s svojimi besedami o žrebanji porotnikov le sumničiti, čemur mora on (Foregger) odločno protestovati. (Chlumecky: Opo-rekanje ni dejanski popravek; držite se torej samo tega, kakor sem Vas že enkrat opominjal.) Foregger omenja sedaj Vošnjakovih govorov z dné 6. in 11. marca, češ, da je takrat govoril o površnih prvih preiskavah, kar pa ni res. (Chlumecky: Vi nimate popravljeni, kar je govoril Vošnjak dné 6. marca, ampak popravite, prosim, le to, kar je govoril danes.) Foregger se je hotel opravičevati, zakaj se je skliceval na omenjena govora, ali Chlumecky ga zopet zavrne, da ne gre vračati tega, kar je govornik govoril dné 6. marca. Foregger potem ponavlja

trditve Heinricherjevo, da je hudodelnik spodobneje ravnal, kakor poslanec Vošnjak, in hoče ravno vračati izrek Vošnjakov, da poslanec ne more vseh svojih trditve preiskovati, češ, da je to sveta dolžnost poslančeva, ko mu Chlumecky zopet seže v besedo rekši, da preiskava tega, kaj ima storiti poslanec, ni noben dejanski popravek in da mu vzame besedo, ako bode še dalje tako govoril. Ali tudi ta opomin Foreggerja ni begal; omenjal je govora, s katerim je Heinricher letos pričel porotne obravnave, in nad katerim se je spodtikal Vošnjak ter slednjemu odgovarjal, da Heinricher nikdar ni napačno počel porotnikov, in da Vošnjak zlorabi svojo imuniteto, ako kaj takega očita predsedniku kresijske sodnije celjske, proti kateri zlorabi on (Foregger) odločno protestuje.

Tako se je repenčil dr. Foregger; drugi pa o tej zadevi sodijo drugače, in že zdaj opozarjam na besede, ki jih je danes govoril minister grof Schönborn, ko je pri razpravi o „najvišjem sodišči“ odgovarjal na včerajšnji govor poslanca Vošnjaka.

Budgetna razprava.

(24. dan.)

Najvišje sodišče.

Ura je bila že polpetih, ko je bilo rešeno centralno vodstvo justičnega ministerstva; vendar je podpredsednik baron Chlumecky prestopil k drugi točki, to je, k najvišjemu sodišču, dasi mu je mlado-češki poslanec dr. Vašaty, ki je prišel prvi k besedi, povedal, da hoče vsaj dve uri govoriti. Poslanecem se pa ni prileglo po sedemurni seji s praznimi želodci še dalje ostati v zbornici in poslušati dr. Vašaty-ja, zato so ob petih večinoma odšli in govornika s predsedništvom in stenografi pa nekaterimi tovariši pustili v dvorani. Dr. Vašaty je ostal mož-beseda ter govoril do polsedmih o razmerah pri najvišjem sodišči, kjer prihajajo češko pisane tožbe možem v roke, ki ne umejo češkega

jezika, ter jim morajo še-le češčine večji tovariši povedati, kaj dotična pisma obsejajo. Pravične razsodbe so vsled tega jako težke, zato predlaga resolucijo, ki vladi naroča, takoj delati potrebne priprave za sestavo posebnega oddelka (senata) pri najvišjem sodišči, ki bode imel razpravljati in reševati češko pisane pritožbe. Ker zbornica ni bila več sklepna in je bilo s predsedništvom vred v dvorani le še triindvajset oseb, bilo je še-le danes glasovanje o podpiranju omenjene resolucije in o potrebnosti za najvišje sodišče, ki je obveljala v znesku 516.100 gld.

Justična uprava po deželah

Je prišla kot prva točka danes na vrsto. Govoril je najprej mariborski poslanec dr. Kokoschinegg, ki je nasprotoval poslanec Vošnjaku in priporočal, naj se kresijsko sodišče ustanovi v Mariboru. Tudi se je potegoval za zboljšanje plač sodnih uradnikov in uradniških slug. Toda minister Schönborn mu je takoj stopil nasproti in mu odgovarjal, da se vlada sicer peča z vprašanjem gledé kresijskega sodišča v Mariboru, da pa ne more dati nobenega zagotovila ali upanja, ker še ni jasno, kaj in kako bi bilo v tem slučaju s kresijskim sodiščem v Celji, ker ne gre, da bi se obstoječa sodišča meni nič, tebi nič premeščala drugam. Gledé uradnikov je minister rekel, da jim tudi on želi zboljšanja njihovega stanja, da je pa treba ozir jemati na državne finance.

Zastran razmer pri kresijskem sodišči v Celji in gledé njenega predsednika Heinricherja odgovarjal je grof Schönborn poslanec Vošnjaku, da je ukazal reč preiskati in da bode mogel še le potem izreči svojo sodbo, ko dobi dotična poročila. Vendar pa že zdaj kot svojo privatno sodbo izreče, da ni prav, če sodniki pri sodnijskih razpravah polemizujejo z drugimi ljudmi in govoré o rečeh, katere s sodno obravnavo niso v nobeni zvezi. (Ži-

LISTEK.

Knjige „Matice Slovenske“ za l. 1889.

II.

II. „Dušeslovje.“ Napredujočim Slovencem napisal dr. France Lampé, doktor bogoslovja in modroslovja, profesor bogoslovja. Tiskala „Katol. Tiskarna“.

Modroslovje se je pri nas do zadnjega časa popolnoma zanemarjalo. Prvi je začel orati ledino prof. dr. Lampé, ki nas je osrečil že z dvema knjigama: „Uvod v modroslovje“ in „Dušeslovje“. Pisatelj je bil slovenskemu razumništvu že prej znan po izbornem sestavku: „Spomin“ v „Letopisu“ leta 1886. Pridobil si je mnogo čitateljev z „Uvodom“ in lani je začel z dušeslovjem temeljito obravnavati modroslovno vedo. Ne bodemo razlagali, kako potrebno je modroslovje, in sicer trezno, nepristransko, če hočete: krščansko modroslovje, zlasti v naših dneh, ko človeštvo tava po trdi, neobčutljivi grudi, za više resnice pa se le malo ali celo nič več ne méní. Doba naša se odlikuje z nestalnostjo, breznačelnostjo, jekleni značaji so redki postali. Zakaj? Ker je vsa naša izobrazba dandanes polovičarska, vsakega nekaj, celotnega nič. Modroslovje pa je veda vseh ved; modroslovje daje vsemu našemu znanju trdno podlago; omikanec, izobražen v tej

vedi, ne vé le prav mnogih stvari, marveč je tudi — moder. Je sicer predsodek, ki straši po mnogih glavah, da je vse, kar spiše duhovnik, pristransko, ukrojeno po pravilih kakega srednjeveškega „mračnjaka“, na pr. sv. Tomaža Akvinskega, da torej nima objektivne vrednosti. Na to ne odgovarjam družega, nego to: Vzemi knjigo v roke in čitaj pazno! Saj imaš razum, imaš razsodnost, sodil boš lahko sam, če je vse res ali ne. Že metoda sama, katero ima g. pisatelj, ti mora izbiti iz glave vsakateri predsodek. On ne dokazuje in ne izvaja resnic kakor pravila matematiška, ni kak „Begriffsarchitekt“, kakoršni so Kant et consortes; njegova pot dokazovanja je naravna, od znanih in jasnih pojavov te vodi k manj znanim, težavnejšim, od zunanjih k notranjim. Ker je dušno življenje tako ozko združeno s telesom, zato ti I. del tega dušeslovja kaže fizilogijo človeškega telesa (str. 78—130), razlaga ti ustroj čutil in živčevja, in mnoge slike pojasnjuje tekst. II. del (131—240) obravnava zaznavanje in občute. V drugem zvezku pride na vrsto nauk o predstavah (III. del), IV. del: o pojmi, sodbah, sklepih, V. del: o želenji, VI. del: o dušnem življenju, izvirajočem iz spoznavanja in hotenja, VII. del bode obsegal še razna dopolnila, na pr. duša v družbi človeški, v vzgoji, v zgodovini, razmere do najvišjega bitja.

Jezik je vseskozi lep, gladek, pisava uzorno-poljudna. Vsakemu, ki hrepeni po resnici, zakličemo še enkrat iz sreca: Uči se vsaj iz dušeslovja, če za drugo ne maraš, umevati in ceniti visokost svoje neumrljive duše. Spoznal boš, da ima prav psalmist, govoreč o lepoti človeške duše: „Et homo, cum in honore esset, non intellexit.“ (Ps. 48, 13.)

III. Tretja knjiga, koja je letos podala „Matica Slovenska“ svojim udom, so „Frana Erjavca izbrani spisi“. Vredil Francišek Levec. Drugi del: Životopis Frana Erjavca. Potopisi. Spisi prirodopisne vsebine, Dodatek. V Ljubljani 1889. Tiskal J. R. Milie. 8°. Str. XXVIII+286. — Zabavne knjižice V. zvezek.

Že davno nam ni prišla tako zanimiva knjiga v roke, kakor je le-ta. Res da so tu poviti le zbrani spisi, a so izbrani spisi Frana Erjavca, — jedrovitega pa ljubkega našega književnika. Večkrat ko jih čitamo, bolj nam ugajajo, ker so pisani zdravo, krepko in vseskozi podučljivo. „Erjavčevo peró je bilo čisto! Nikoli ni zapisal nobene besede, ob kateri bi se mogel kdo spodtikati v nravnem oziru. Njegovi čisti spisi so lep odsev njegove plemenite duše“. Tako prof. Levec v životopisu in mi mu pritrdimo.

Kar pa velja v obče o Erjavčevih spisih, to velja tudi o pričujoči knjižici. Pisavo preveva vseskozi zdrav in fin humor, ki izvira iz treznega opazovanja popačenega svetovnega reda, iz distrakmo-

vahno odobravanje na desnici.) Posebno obširno je minister odgovarjal na včerajšnji govor mladočškega poslanca Vašatija in žel obilno pohvalo, ko je zavračal napade njegove na dr. Riegro, ki že 50 let deluje za blagor naroda češkega, in drugega ni imel pred očmi, kakor srečo, prospeh in razvitek njegov. Jako pomenljivo je bilo, kar je minister govoril kot dodatek k svojemu včeršnjemu govoru o češko-nemški spravi, in živahna pohvala, ki mu je končavšemu donela od vseh strani, bila je najboljši dokaz, da so bili poslanci z njegovim govorom zadovoljni.

Tirolski poslanec dr. Neuner je govoril ob odvetnikih, potem pa je bil konec razprave, in je govoril le še levičarski glavni govornik dr. Menger, ker so se dali z desnice vpisani govorniki vsi izbrisati. Potem je bila potrebščina za justično upravo po deželah potrjena v znesku 17.487.590 gld.; zaklada znaša 17.700 gld.

Kaznilnice

provzročile so tudi letos obširnejši razgovor, pri katerem je poslanec dr. Vitezič oporekal proti nameri, da bi na Krškem otoku napravili kazensko kolonijo. Govorili so pri tej točki razun njega še Angerer, Schauer, Heilsberg in Kreuzig, potem je obveljala potrebščina za kaznilnice v znesku 2.391.280 gld., zaklada pa v znesku 884.000 gld. Vsa potrebščina za justično ministerstvo znaša 20.993.195 gld., zaklada pa 901.700 gld.

Za najvišji računski urad bilo je brez ugovora potrjenih 168.400 gld., potem se je pričel razgovor o pokojninskem zakladu, čegar potrebščina znaša 17.463.280 gld., zaklada pa 90.849 gld. Ob treh popoldne hoče predsednik končati sejo, ker se bode pričela ob sedmi uri večerna seja.

Volitev za delegacijo

se je z današnje večerne seje odstavila in se bode vršila v zadnji seji pred razhodom, da bode mogoče rešiti še nekaj važnejših reči. Zadnja seja bo najbrže v petek 16. t. m. Jutri zarad otvorjenja kmetijske razstave ne bo dopoldanske seje, ampak samo večerna seja, ki se prične že ob 5. uri popoldne in pri kateri pride gališki zemljiško-odvezni dolg na vrsto.

Naše razmere.

I.

Zadnje dni nagromadilo se nam je toliko gradiva, da nismo mogli ustrezati niti vsem svojim p. n. dopisnikom, niti z mnogih stranij izraženim željam, da bi ovrgli neosnovana in do skrajnosti pristranska sumničenja „Slovenskega Naroda“. Ker se bodo jednake trditve v nasprotnem taboru gotovo premlevala še neštivilnokrat, — o tem nam spričuje njihova taktika, — imeli bodemo še dovolj povoda, da pojasnimo svoje stališče gledé na škodljive izrastke v našem političnem življenji. A težko je dokazovati ljudem, ki so v svoji strasti in nedosežni visokosti gluhi in slepi. Do pičice vse, kar so

zakrivali sami, predbacivajo konservativni stranki. In če jim ne zadošča njihovo glasilo, zanašajo kukavičina jajca še v vnanje liste. Tako je jeden teh junakov dné 5. t. m. barval sosedom Hrvatom „naše odnošaje“ v „Obzoru“ s takimi barvami, da se človeku stidi tolika drznost, s katero je on svoje in svojih somišljenikov napake kratko in malo podtaknil „klerikalcem“. Tako početje se samo obsoja in dokazuje, kam zводи človeka zlobna želja, da bi škodil svojemu političnemu nasprotniku ter ga očrnil pred svetom.

Za danes si hočemo iz stoterih natolcevanj lju-beznjivih naših „prepožrtvovalnih“ nasprotnikov izbrati jedno, ter je slavnemu občinstvu podati na dlan. Tiče se zloglasnega kompromisa, kateri so sklenili in podpisali na konci lanskega zasedanja deželnega zbora kranjskega vsi narodni poslanci.

Stvar je bila in je mnogim nejasna; nekateri so kričali in se hudovali, da so poslanci izdali načela, dobro stvar, vero, narodnost itd.; in to je bilo slišati in čuti v obeh taborih; drugi zopet so se v resnici veselili te sprave na podlagi slovenskega programa.

Dotičnega kompromisa vsebina doslej ni bila še objavljena in je le tajnost narodnih deželnih poslancev. Pač pa so razglasili to sporazumljenje v posebni izjavi v vseh slovenskih listih. V tej izjavi naglašajo, da je za vspešno narodno delovanje neobhodno potrebno složno postopanje, da se bodo vsi in vsikdar složno trudili za izpolnitev narodnega programa po starem géslu: „Vse za vero, dom, cesarja!“, in da si bodo prizadevali, priboriti slovenskemu narodu ustavnim potom vse v zakonih zajamčene pravice, zlasti narodno ravnopravnost.

To je bilo in bi bilo vse lepo, ko bi bilo tako. In ta frivolnost „Slovenskega Naroda“ težakov in „Obzorovega“ dopisnika! Šlo jim je in jim gre za nohte, in hitro so skušali pokriti svoje napake pred vnanjostjo ter se predstavljati svetu v beli obleki najčistejših rodoljubov, ki niso osební, ne prepirljivi, ne strastni, ne neznosni, temveč nedolžni mučenci grdi in črni klerikalcev, ki jim nočejo priznati nevenljivih zaslug za narodni blagor, ki jim v nevoščljivosti svoje teme in neumnosti nočejo verovati, da je njihov „liberalizem neustrašljiva borba za narodno stvar, vztrajno delo za občni napredek naroda in neomahljivo prepričanje, da z žrtvami pridemo do narodne svobode.“

Ne, gospodje rojeni voditelji slovenski, tega Vam ne moremo še priznati in verovati, to tem manj, ker lastna hvala nikoli ni prava. Ako delate za narod in se žrtvujete, to je lepo od Vas, a je tudi Vaša dolžnost, kakor je dolžnost sploh vsacega zavednega Slovenca, da po svojih močéh koristi narodu, iz katerega se je porodil in med njim živi. Narod sam časti in bode častil svoje zaslužne može, ki si ne iščejo hvale in slave za vsak korak, ki ga storé za narodno stvar, za vsak govorček, ki ga govoré pri kaki svečanosti. A tacega osebnega kulta, kakor se sedaj praktikuje, mi nismo prijatelji, ker

je pretiran, jednostransk, s kratka: ker je umeten. In ker mi tega ne storimo, ker je z nami jednih misli mnogo odličnih posvetnjakov, zato rušimo slogo, izdajamo domovino. Spoštovani čitatelji, kdo bi se tem trditvam „Slov. Naroda“ ne smejal, ko bi ravno iz tega ne izviralo gorje našemu narodu, nevarnost njega prihodnosti?

„Obzorov“ in „Narodov“ člankar piše mej drugim: „Ljuta prevara! Jedva se je obelodanilo ono sporazumljenje (kompromis) národnih zastopnikov, že se je nekaj duhovnikov sporazumelo, da naredé sporazumljenje iluzorično in zopet zasejejo neslogo in razpor. Zato so osnovali „katol. polit. društvo“ in to opravičuje mojo trditev, da je osnova tega društva bila izdaja národne stvari ter je porušila jedva doseženo sporazumljenje in onemogočila složno postopanje národne stranke.“

Da „katol. polit. društvo“ ni nikdar tega nameravalo in doslej tudi ne z nobenim dejanjem poskušalo, to odločno že danes naglašamo in bodemo v jednom prihodnjih člankov tudi dokazali.

Da pa nam bode mogoče govoriti in dokazovati na podlagi kompromisa ali sporazumljenja, zato pozivljamo gospode, ki to utegnejo v sedanjih razmerah laglje storiti od nas, naj poskrbé, da se dotični kompromis objavi od besede do besede, kakor so ga podpisali národni zastopniki, in sicer v kakem slovenskem listu, ki je gledé na najnovejši razpor več ali manj nad strankama. Potem bode slovensko občinstvo spoznalo, o čem so se sporazumeli národni zastopniki, in da je bila ona izjava v slovenskih listih z „Narodove“ strani le prazna obljuba.

Ako gospodje od „Naroda“ tega ne storé, primorani bodemo mi na primeren način poskrbeti, da se kompromis objavi, ob jednom pa tudi zanimivo pismo, ki je s kompromisom v najožji zvezi.

Politični pregled.

V Ljubljani, 14. maja.

Notranje dežele.

Češki deželni zbor. Dne 17. ali najpozneje 19. t. m. se snide češki deželni zbor, ki bode kakih štirinajst dni obravnaval o češko-nemški spravi. Načelnik mladočškega kluba, profesor Tilser, je razposlal neko okrožnico staročeskim volilcem, katere pozivlje, naj prisilijo svoje poslance, da glasujejo proti spravi, ali pa odložé svoje mandate. Upamo, da Mladočehi ne bodo dosegli tem potom svojega namena.

Prestop k pravoslavju. Te dni je „Slov. Narod“ iz zanesljivega vira poročal, da ménijo trije duhovniki poreško-puljske škofije in najst drugih Slovanov iz Trsta in Reke prestopiti k pravoslavju, in sicer dne 5. julija (na dan sv. Cirila in Metoda), in to nekda zaradi nezakonitega (?) postopanja poreškega škofa. To vest so prinesli tudi drugi časniki, kot: „Obzor“, „Edinost“, „Vaterland“ itd. Koliko je na tem resnice, ne vémo; a to je gotovo,

nije mej svetom in pravim bistvom stvari. Tak humor podučuje, blaži.

Knjigi na čelu stoji Erjavčeva doprsna, dobro pogojena slika in pa njegov životopis iz peresa gosp. prof. Levca. Pisan je z živo besedo, sestavljen natančno. G. profesorju smo iz srca hvaležni, da nas je tako verno seznanil z značajem pokojnega Erjavca! Na to se vrsté naslednji spisi:

1. Pot iz Ljubljane v Šiško (str. 1—8.) Tu biča Erjavce pisatelje takih potopisov, ki nam hočejo z veliko natančnostjo narisati krajevne zanimivosti, pa nam v istini ne povedó ničesar.

2. Kako se je Slinarju z Gólovca po svetu godilo (str. 11—18). Pravcata satira! Polž z Gólovca reprezentuje vse one širokoustne pripovedovalce, ki nam oblastno slikajo tuje šege in navade, tuja ljudstva, sami pa še niso poskusili, kako se pride čez domačo mlako.

3. Jedna noč na Kumu (str. 21—31). Kdor je bil že sam na „svetem“ Kumu in je videl, kako vrô pobožne trume k sv. Neži in k sv. Joštu (ne k sv. Miklavžu!), motril národne običaje ter se divil krasnemu razgledu, ta nam gotovo pritrdi, ako rečemo: Erjavce, ti si nam podal resnično podobo o Kumu. Kdor pa še ni bil na tej gori, pa je čital Erjavčevo „noč na Kumu“, temu se je gotovo porodila želja, priti tudi kdaj tja gori.

4. Gostba v Mazinu (str. 35—43). Pisatelj nas seznani z življenjem razkolnega duhovnika v Mazinu. — Kak gorostasen razloček mej njim in katoliškim duhovnikom, rudopoljskim župnikom!

5. Na kraški zemlji (str. 47—56). O tem potopisu pravi g. Levce tako-le: „Vzemi v roke ta potopis in béri ga, ne vzdržiš se solze!“

6. Med Savo in Dravo (str. 59—154). To je najdaljši, a ob jednom tudi najzanimivejši potopis rajnega Erjavca, kajti opisuje nam tu in pred očuje jako spretno kraj in ljudi, javno in družinsko življenje naših bratov Hrvatov, njih vrline, pa tudi napake, kar mu je nekda „Vienac“ zameril, češ da z veseljem odkriva zlasti temne strani hrvaškega življenja. A Erjavce je tako pisal, ker nam je hotel podati popolno in resnično podobo naših bratov; zamolčal nam ni njih zmot, da se po njih mi učimo, kako ne smemo delati, da ne telebnemo v propast.

Z istimi vrlinami se odlikujejo tudi spisi prirodopisne vsebine. Vseh skupaj je osem daljših in krajših sestavkov, ki se vseskozi lepo čitajo; nekateri mej njimi so pa naravnost nedosežni. V vseh se druží korenito prirodopisno znanje z nenavadnim darom poljudne pisave. Tvarina je zanimiva in odbrana; pisava prozorna, ljubka in priprosta; humor, ki jo oživlja, neizcerpen.

7. Vsakdo pozna klasično „mravljo“ (stran 160—168); kot čudovita bajka z daljnega, nepo-

znatega sveta se čita ta zanimiva črtica. Spis je celoten, kakor vlit iz jedne tvarine; splošen utisek popoln brez disharmonije, katero preradi napravljajo podobni nemški spisi s tendencioznim hvalisanjem živalske razumnosti à la Brehm. Primerjali bi z našim spisom po pravici izvrstni obrazec P. E. Wasman-a T. J.: „Aus dem Leben einer Ameise“. Erjavce zavzema v vednostni podlagi svojega spisa še stališče svojega časa; P. Wasman pa že porablja prebogato snov, katero so v najnovejšem času myrmikologi Forel, Lubbock in drugi nabrali. Wasmanov spis je še zanimivejši, a Erjavce ga v poljudnosti presega.

8. „Rastlinske svatbe“ (str. 171—186) imajo lepo obliko in zanimivo vsebino.

9. „Rak“ (str. 189—216) zavzema mej vsemi spisi prirodopisne vsebine prvo mesto. — Nedosežen humor, poetična dika in znanstveno razkladanje se družé v tako lepo celoto, da moramo spis prištevati umotvorom.

10. „Živali potnice“ (str. 219—227) podajajo znane pojave živalskega nagona v lepi obliki.

11. „Žaba“ (str. 231—235) je kratek spis, a izviren.

12. „Velblod“ (str. 239—243) je večinoma posnet po Grube-ju.

da glasilo naših „mladih“ z veliko slastjo objavlja taka poročila in tako sam sebi nasprotuje, ko trdi, da mu ni na pravoslavju, temveč le na slovanski liturgiji. Ali se tudi to strinja s kompromisom?

Vnanje države.

Rim. Kako dobrohoten in prijazen je sv. oče Leon XIII. s svojimi vernimi ovčicami, kaže se vedno in povsod. Vsem slovenskim romarjem so gotovo še v veselem spominu dnevi, ko so bili v obližji sv. očeta, kateri jim je skazal toliko prijaznosti in naklonjenosti. Istotako prijazno in z veseljem je sprejel sv. oče tudi nemške romarje. Kakor se poroča listom, govoril jim je tako-le: „Vkljub velikim silam sv. stola v sedanjih časih, mislim je vendar-le zmerom na Nemčijo, da bi i tukaj vladal mir. Nemčija deluje na to, da bi zavladal trajni cerkveni mir. Cesar Viljem ima plemenite ideje v svoji vzvišeni dolžnosti, vnet je za rešitev socialnega vprašanja in pri vsej svoji oblasti napolnjen z najboljšimi nameni. Cesar zasluži vso hvalo in svoje reči bo dobro izvršil. To je meni v veliko tolažbo vkljub vsem nezgodam, katere mi prizadevajo nasprotniki moji.“

Bolgarija. Kakor se poroča listom, utegne se pričeti obravnava Paničeve pravde še-le prihodnji teden, kajti večina zatožencev nima zagovornikov. Vojno sodišče se bo obrnilo na okrožno sodišče, da bo dobilo to uradne zagovornike, kateri bodo vsakako potrebovali nekaj dni za pregled aktov.

Italija. Italijanska vlada namerava vsekako zmanjšati svoje ogromne dolgove. V to svrho je predlagal minister, da se proračun za 1890/91. leto povsem izpremeni. Vsled njegovega predloga prihranila bi si vlada 26 milijonov. In sicer naj se zmanjša proračun vojnega ministerstva za 10, proračun mornarice za 5, proračun ministerstva notranjih zadev, javnih zgradb in financ za ostalih 11 milijonov. Z veliko pohvalo je bil sprejet ta načrt, a glavna reč je, da se izvrši.

Nemčija. Nemški državni zbor se je dne 12. t. m. posvetoval o dodatnem proračunu za vzhodno Afriko v znesku 4½ milijona. Državni tajnik baron Marschall je pri tej priliki naglašal, da je položaj na severu Evrope miren, a tudi na jugu se ni bati vojske. Nemška vlada hoče skupno z Angleži nadaljevati naselbinsko politiko, ker je v tem oziru složno postopanje z Angleži mogoče. Poslanec Bamberger je govoril proti naselbinski politiki. Državni kancelar Caprivi je omenil, da sprva se ni ogreval za naselbinsko politiko, ki je le tedaj mogoča in uspešna, ako jo narod odobruje. Sedaj pa Nemčija te politike ne sme ustaviti, ker bi to škodilo njeni časti, in zato on podpira podjetja v vzhodni Afriki. Tudi Windthorst je zagovarjal previdno naselbinsko politiko, ter izjavil, da bo glasoval za dodatni kredit.

Izvirni dopisi.

Iz Celja, 7. maja. (Blagoslovljenje preč. gosp. opata Ogradija.) [Konec.] Venec prekrasnih napitnic jeli so plesti premilostivi gospod knezoškof Mihael z navdušenim preslavljanjem obeh najvišjih samooblastnikov, papeža Leona XIII. in našega presvetlega cesarja Franca Jožefa I. Mil. gospod opat napili so na zdravje našega premil. knezoškofa, ki so se ravnokar povrnili iz sv. mesta Rima in imajo že trudapolno prvo kanonično obiskovanje svoje škofije pred seboj, pa so vendar se podvrgli dolgotrajnemu opraviilu tega dne. Da je

13. „Vulkanske moči“ (str. 247—261) so bolj podučno, kakor mikalno berilo, vendar zanimivo. Ne dosejajo pa drugih spisov.

14. „Odkod izvirajo gliste in kako se izpreminjajo“ (str. 265—279), nam kaže zopet vse vrline Erjavčevega peresa: pregledno razvrstitev snovi, jasen, odbran, pristen slovenski jezik.

15. Za dodatek pridejal je gosp. vrednik še: „Božični večer na Kranjskem“ (str. 283 do 286), domačo, jako ljubko sliko iz pobožne slovenske družine.

* * *

Iz te kratke ocene je razvidno, da so knjige „Matici“ v čast. Vém, da so se pridno in z veseljem prebirale in se še bodo, ter rodile lep sad. Naj to priznanje z novega vzpodbudi gg. pisatelje in odbornike, da po sedanjem srednjem potu med strogim znanstvom pa lahkim leposlovjem delujejo za duševni razvitek Slovencev po istih krščanskih načelih, kot dosedaj, tudi v prihodnje. — Slovenski razumevalci brez razlike stanú, ki še niso „Matičarji“, pa naj iz tega uvidijo dolžnost, „Matici“ pristopiti kot udje. Število družtvenikov (1909) koncem lanskega leta, dasi lepo, se nikakor še ne more primerno imenovati številu slovenskega razumnštva.

na to donel prav krepek: „ad multos annos“ iz prs vseh navzočih gostov, ni treba poudarjati. Premil. gospod knezoškof blagovolili so napivati še na zdravje novega opata, na vse navzoče p. n. načelnike, a posebno navdušeno napitnico spregovorili so na prospeh celjskega mesta in na zdravje njegovega načelnika gosp. župana. Kakor mil. gospod opat, tako odzdravili so premil. gospodu knezoškofu najspodobnejše g. komisar Tax, g. župan Necker-mann in g. okrajni načelnik dr. Srnec. Poslednjega slovenska napitnica privabila ni le navdušenih „živio“-klicev, ampak še par drugih prisrčnih slovenskih napitnic. Ne morem pa skleniti tega površnega poročila, da ne bi posebič omenil premenljivih besedij napitnice g. župana mesta celjskega. Brez vseh ovinkov razodel je gospod župan, da so po nepričakovano nagli smrti prevzvišenega knezoškofa lavantinskega (Stepišnika) in g. opata celjskega (Vrečka) meščani se nekako plaho popraševali, kako da se bode nameščenje teh za mesto toliko pomenljivih služeb izvršilo. Danes pa je, kakor gospod župan zagotavlja, vse mesto prepričano, da bi se ta kočljiva vprašanja ne bi bila mogla bolje rešiti, kakor sta se že, ne za častnost, ne za večnost. Novi premil. knezoškof, kakor novi preč. g. opat sta po prepričanju meščanov porok, da se bo ulegla ona razburjenost duhov, ki je v novjšem času postajala že neznosljiva ter bode zavladal blagodejni mir, ki bode pomagal izvršiti velike reči. Napil je na to gospod župan kot načelnik mesta celjskega najpoprej premil. knezoškofu, potem pa takoj novemu gospodu opatu. Videlo se je, da so te besede iz srca prišle in do srca segle. Med krasnimi napitnicami potekel je le prehitro za ta slavnostni obed odločen čas.

Po obedu sprejeli so premil. knezoškof grofa Wurmbanda in njegovo visokorodno rodbino iz Novklostra v savinjski dolini, potem so obiskali na povabilo gospoda župana mestni muzej v onih prostorih, v katerih so pred blizo 28. leti obiskovali „c. kr. okrožno in glavno šolo v Celji“. Še tisti dan razveselili so s svojim pohodom staroslavni samostan č. oo. kapucinov in kmalu potem oznanovale je iz lin cerkve sv. Jožefa nad mestom tehtnih zvonov vbrano zvonjenje, da so premil. knezoškof obiskali to romarsko cerkev ter čast. gospode misijonarje, ki bodo dne 19. do 21. t. m. slavili povečanje svojega sobrata, sv. mučenca Janeza Gabrijele Perboyre, duhovnika misijonske družbe.

Drugo jutro (dne 6. t. m.) blagovolili so premilostivi knezoškof sv. mašo brali v kapeli zavoda č. št. šolskih sester (č. št. usmiljenke obiskali so bili že poprejšnji dan), po sv. maši obiskali so pa javno bolnišnico ter vsakega bolnika preljubezljivo nagovorili in tolažili. Le prehitro minole so ure, odločene prvemu obiskovanju rojstnega mesta sv. Maksimilijana. Že ob 1. uri popoldne podali so se premil. knezoškof, spremljani od vse čast. duhovščine celjskega mesta, na kolodvor, da se z brzovlakom povrnejo v Maribor. C. kr. okrajni glavar, blag. g. dr. Wagner, več občinskih svetovalcev in drugega odličnega občinstva zbralo se je bilo ob tem času na kolodvoru, da premil. knezoškofa zahvalijo za ta blagomili pohod ter jim najspodobneje želé srečen pot! Mestu in okolici ostanejo ti prvi dnevi letošnjega majnika nepozabni! P. N—e.

Dnevne novice.

(Zahvalnico) za škofovsko izjavo gledé verske šole z dne 12. marca 1890 je izročila prevzv. g. knezoškofu ljubljanskemu farna občina Št. Gregorska pri Ribnici. Vivat sequens!

(Odbor katol. polit. društva) ima jutri dne 15. maja ob 7. uri zvečer v hiši kat. društva rokodelskih pomočnikov, Poljske ulice, svojo 14. sejo, h kateri se tem potom gg. odborniki vljudno povabijo.

(Porotne obravnave) pri tukajšnjem deželnem kot porotnem sodišču se pričnó dne 9. junija.

(Deželno gledališče.) Kakor poroča „Laibacher Ztg.“, je pogodba z g. E. Mayerjem gledé stavbišča za deželno gledališče gotova, in sicer nameravajo v ta namen kupiti za 35.000 gld. od imenovanega gospoda vrt in vilo ob Lattermanovem drevoredu.

(Ispiti učiteljske sposobnosti) pričeli so se, kakor smo že sporočili, dne 5. t. m. na tukajšnjem c. kr. učiteljski. Preskušanj se je vdeležilo 29 učiteljev in učiteljic, ter so razen dveh prebili vsi izpite. Za preskušnjo so se oglasile nastopne gospodične učiteljice: Marija Moos, začasna učiteljica v Nevijah; Uršula Zupančič, prov. učiteljica v Loškem

Potoku; Marija Pajsar, prov. učiteljica v Ribnici; Marija Souvan, prov. učiteljica v Trnovem; Marija Kooss, prov. učiteljica v Senčurji pri Kranji; Gizela Ekel, prov. učiteljica v Toplicah; Ana Roth, prov. učiteljica v Komendi pri Kamniku; Vilj. Leskovic, prov. učiteljica z Unca; Angela Schubert, podučiteljica v Planini (Štirski); Marija Mešiček, podučiteljica v Globokem; Josip. Schmidt, prov. učiteljica v Poljanah; Jovana Dolinar, prov. učiteljica v Višnji Gori; Lavoslava Vasch, podučiteljica v St. Vidu pri Planini (Štirski); Ana Czerny, zasebna učiteljica v Ljubljani; Vilj. Reichner, podučiteljica pri Sveti Marjeti pri Rim. Toplicah (Štirski); Ana Wessner, podučiteljica v Trbovljah; sestra Lavrencija Pirnat, zasebna učiteljica v Celji; sestra Lib. Purgaj, zasebna učiteljica v Celji; dalje nastopni gospodje učitelji: Ivan Pišl, podučitelj v Sevnici; Josip Korošec, prov. učitelj v Škocijanu pod Turjakom; Iv. Cvirn, prov. učitelj v Tržiči; Matija Janežič, prov. učitelj na Vačah; Frid. Kramar, prov. učitelj v Škofji Loki; Bogomir Leskovic, prov. učitelj na Koroškem; Brnard Jane, suplent iz Gor. Pirnič; Frid. Pehare, prov. učitelj v Trebnjem in V. Pochyszynski, pomožni učitelj v Bukovini za ljudske šole; gospod Fr. Sagorz za meščanske šole. Konečno bodi še omenjeno, da so iz slovenščine dobili vprašanje: „Kako naj učitelj uporablja vse učne predmete, da blaži otrokom srce?“

(Taki so!) Mladočeški list „Podžipan“ je dne 2. t. m. objavil članek iz peresa najradikalnejšega Mladočeha, nedavno v mladoboleslavskem volilnem okraji izvoljenega državnega poslanca Ervina Špindlerja, v katerem piše med drugim: „Naša stranka bode nadaljevala politiko oportunitete, okoriščala se po mogočosti s slučajnim položajem, ozirala se na dejanske razmere, korakala do namena tudi po ovinkih ter osvojevala kos za kosom, kar ni bilo mogoče z jednim udarcem.“ To je izpoved, ki kaže „mlado gospodo“ povsod v pravi luči. Torej nam izročite mandate, vodstvo in oblast, in obljubimo vam, da ostane drugo vse pri starem. Namen te gospode ni zmaga zdravih političnih načel, temveč nenasitne častiželjnosti in osebnih ozirov; pravega, jasnega svojega programa itak nimajo. In žalosten znak časa je, da masa naroda ne spozna nevarne igre s svojimi interesi, nego gleda in posluša le na vspehe trenutja in gromovitih govorov radikalnih junakov.

(Prepovedano razvije zastave.) Iz Gradea se poroča, da je oblastvo prepovedalo akad. društvu „Triglav“ razviti zastavo, ker ima nekda staroslovanski grb.

(Nesreča.) Iz Kamnika se poroča, da je dne 12. t. m. zjutraj hišna posestnica Terezija Gerkman na Šutini našla svojega 18letnega sina mrtvega v greznici (jami za smeti). Nesrečnej je nekda pozno po noči prišel domov, pal s hodnika ob prvem nadstropji na greznico, prebil lesen pokrov in mrtev obležal.

Telegrami.

Dunaj, 13. maja. Državni zbor je v večerni seji rešil ostale točke proračuna in potr dil v drugem in tretjem branji vso finančno postavo. Troškov za l. 1890 je proračunjenih 546.303.035 gl., dohodkov pa 548.820.006 gl.

Dunaj, 14. maja. Dopoldne ob 11. uri je cesar slovesno otvoril poljedelsko in gozdarsko razstavo. Navzoči so bili nadvojvode: Karol Ludovik, Franc Ferdinand, Franc Salvator, Filip Koburški, ministri Kaluoky, Taaffe, Bauer, Kallay, vsi avstrijski ministri, od ogerskih Szapary, Bethlen, Orczy, skoraj vsi diplomatski zastopniki, mnogo avstrijskih in ogerskih državnih poslancev, dunajski župani zastopniki poljedelstva, industrije, trgovine in obrta. Na nagovor predsednika kneza Colloreda je odgovoril cesar, da je razstava dokaz velikega napredka na širnem polji deželne kulture ter vzpodbuda daljnemu trudu. Po otvorjenji si je cesar ogledal prostore. Cesarja je občinstvo pri prihodu in odhodu navdušeno pozdravljalo. — Češki deželni zbor se snide dne 19. t. m., górenje-avstrijski dne 20. t. m. Dr. Maks Burckhard je imenovan ravnateljem dvornega gledališča.

Hamburg, 14. maja. Od ¼1. ure po noči je mesto zaradi štrajka v temi. Nebo je jasno.

Pariz, 13. maja. Finančnemu ministerstvu je bilo včeraj iz nekega zavitka ukradenih 117.000 frankov.

Vremensko sporočilo.

Dan	Čas	Stanje		Vetar	Vreme	Mokrine na 24 ur v milij.
		zrakomera v mm	toplomera po Celsiusu			
13	opazovanja					
	7. u. jut.	725.3	18.2	brev.	del. jasn.	3.20 dež
	2. u. pop.	726.2	16.4	sl. zap	oblačno	
	9. u. zveč.	727.5	13.0	sl. jzad.	del. jasno	
Srednja temperatura 15.9° za 2.3° nad normalom.						

Srednja temperatura 15.9° za 2-3° nad normalom.

Dunajska borza.

14. maja.

Papirna renta 5% po 100 gl. (s 16% davka)	89 gld.	35 kr.
Srebrna " 5 1/2 " 100 " 16 %	90 "	05 "
5% avstr. zlata renta, davka prosta	110 "	15 "
Papirna renta, davka prosta	101 "	60 "
Akcije avstr.-ogerske banke	954 "	— "
Kreditne akcije	301 "	— "
Francoski napoleond.	9 "	40 "
Cesarski cekini	5 "	58 "
Nemške marke	58 "	— "

Umrli so:

9. maja. Urban Babnik, mizar, 75 let, Dunajska cesta v delavskih hišah poleg Bežigrada, vsled vodenice.

Zahvala

družbi „THE GRESHAM“ v Londonu.

Gospod Francišek Bachmann se je zavaroval pri zgoraj imenovani družbi za slučaj smrti s precejšnjo glavnicjo. Glavni zastopnik v Ljubljani je izplačal nemudoma po njegovi smrti glavnicjo s precejšnjim deležem dobička, ne da bi kaj utrgal.

Vsekako je moja dolžnost imenovano zanesljivo družbo zahvaliti in jo vsakemu priporočiti.

Ilirska Bistrica, dne 11. maja 1890.

(1) *Pavlina Bachmannova.*

Zahvala

vsem prijateljem in znancem dobrovoljske in laške fare, častiti duhovščini, vsem sorodnikom in osobito mojemu ljubemu bratu, ki so mi izražali sožalje v najbitkejšem trenutku mojega življenja ob izgubi moje nepozabne ljubljene soproge

Franciške Erčul

katera je dne 10. maja ob štirih popoldne, previdena s sv. zakramenti za umirajočo, mirno v Gospodu zaspa. Vsem znanim gospodom duhovnikom jo priporočam v molitev in blag spomin v svojih otrocih imenu: jeden (Jožef) imajoč 1 mesec, drugi (Antonija) pa 15 mesecev.

V DOBREM POLJI, dne 12. maja 1890.

(1) *Anton Erčul.*

Št. 8459.

Razglas.

Mestna občina ljubljanska oznanja, da ne dovoljuje hoditi, ležati, jezdariti in voziti po senožetih in nasadih Tivoljskega gradu, ki je lastnina mestne občine.

V doseg tega namena je mestna občina zagradi dala pota, samovlastno narejena in da je nastavila zapriseženega poljskega čuvaja, kateremu je ukazano, slehernega prestopnika te prepovedi prijeti in izročiti kompetentni oblasti v kaznovanje.

Mestna občina ljubljanska,

dne 9. maja 1890.

Župan: *Grasselli s. r.*

Fran Jevnikar Ljubljana

Tržaška cesta št. 29

priporoča prečast. duhovščini in slavnemu občinstvu

lepo, ukusno in solidno izdelane salonske in navadne lončene, belo, rujavo, zeleno in slonokoščeno osteklene, ognju protivne

peči

v najraznovrstnejših oblikah, kakor tudi vse v to stroko spadajoče izdelke po najnižjih cenah.

Cenilnike pošiljam na željo franco.

Zastopništvo

pri (40-6)

Vidic & Comp.

Slonove ulice.

Trgovina z železnino

Albin-a C. Ahčin-a

v Ljubljani, Gledališke ulice št. 8,

priporoča svojo bogato zalogo poljedelskega orodja, posebno plugov, lepo in močno izdelanih po najnižji ceni, plužnih delov, motik, lopat, ameriških gnojnih vil, prav lepo in lahko izdelanih, a poleg tega vendar trpežnih, zobov za brane, žag za na vodo, pil za žage, delov za vodnjake, mesingastih plošč za komate, potem rož, steselcev, ōs, zavornic za vozove, okov za vozé itd., šin za kolesa, podkev, cokel, konjskih žebeljev, slokih žag, kōs, srpov, slamoreznih kōs, klepalnega orodja, sekir, cepinov, železnih grabelj.

(28-12)

Staro železo, mesing, baker, kositar, cink, svinec kupuje se vedno po najvišjih cenah.

Trgovina z železnino

ALBIN C. AHČIN-a

v Ljubljani,

Gledališke ulice št. 8

priporoča svojo bogato zbirko

nadgrobnih križev,

pristno pozlačenih in najfinejše izdelanih, ali tudi surovih.

(12-)

Dalje se priporoča v izdelovanje grobnih in cerkvenih omrežij (gavtrov) itd.

Izvršeno blago pošlje dobro spravljeno

Delalnica in zaloga

cerkvenega orodja in posode

IVANA KREGARJA

v Ljubljani

(1)

premeščena je na

Poljansko cesto št. 3

(Vhod in izloga Cesarja Jožefa trg.)

Prečastito duhovščino in cerkvena predstojništva opozarja zgoraj označeni na premeščenje ter se uljudno priporoča v mnogo-brojna naročila zagotavljač najpoštenejšo in najočenejšo izvršitev po poslanih vzorcih ali po lastnem načrtu.

Monštrance, ciborije, tabernakelne, svečnike, lestence

izdeluje iz najtrše in najzanesljivejše kovine lično in cenó, česar so se nekateri preč. gg. naročniki že uverili.

Sprejemlje staro orodje v popravo in prenovljenje, posrebuje in pozlatuje v ognji tudi strelovočne osti po najnižji ceni.

in poštne prosto.

OLJNATE BARVE

kositarških pušicah po pol in jeden kilo priporoča najceneje

ADOLF HAUPTMANN,

tovarna oljnatih barv, laka in firneža

(7)

semeniško poslopje 6 LJUBLJANA semeniško poslopje 6.